

Eigen Kracht-conferenties bij gezinnen in de regio Amsterdam

Wat levert het op?

Resultaten van onderzoek

Martin Schuurman

Catharina Mulder

ANTROPOL
praktijkonderzoek in de sociale sector

Colofon

Eigen Kracht-conferenties bij gezinnen in de regio Amsterdam. Wat levert het op?
Resultaten van onderzoek.

Deze publicatie en het achterliggende onderzoek daarvoor werden uitgevoerd door
onderzoeksbureaus Kalliope Consult en Antropol, in opdracht van de Eigen Kracht
Centrale.

Kalliope Consult
Dr. M.I.M. Schuurman
Rietveldlaan 9
3431 GD Nieuwegein
kalliopeconsult@hetnet.nl

Antropol
Drs. C.I.E. Mulder
Leeuwerikstraat 56
3853 AE Ermelo
onderzoek@antropol.nl

Juni 2011

©2010 Kalliope Consult/Antropol

Alle rechten zijn voorbehouden. Niets uit deze rapportage mag worden verveelvoudigd,
opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige
vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of
enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Kalliope
Consult/Antropol.

INHOUD

1. Inleiding	1
1.1. Eigen Kracht-conferenties	1
1.2. Aanleiding, doel en vragen van het onderzoek	4
1.3. Opzet en uitvoering van het onderzoek	5
1.4. De inhoud van dit rapport	5
2. De conferenties	6
2.1. Hoofdpersonen en aanwezigen	6
2.2. Voorbeelden van conferenties	10
2.3. De conferentievragen	12
2.4. Afspraken over ná de conferentie	14
3. Gemaakte afspraken op de conferenties	15
3.1. Drie categorieën van afspraken	15
3.2. Categorie A: afspraken en uitvoering	17
3.3. Categorie B: afspraken en uitvoering	19
3.4. Categorie C: afspraken en uitvoering	21
3.5. Afspraken in relatie tot ondertoezichtstelling	23
3.6. Samenvatting van de resultaten over de afspraken	24
4. Samenvatting en conclusies van het onderzoek	26
4.1. Beantwoording van de onderzoeksvragen	26
4.2. Conclusies	28
Literatuurverwijzingen	31

1. INLEIDING

1.1 Eigen Kracht-conferenties

Sinds 2001 worden in Nederland Eigen Kracht-conferenties voor families uitgevoerd. Tijdens zo'n conferentie wordt door iemand of door meerdere personen, samen met familie en bekenden, een plan voor de toekomst gemaakt. Een onafhankelijke coördinator van de Eigen Kracht *Centrale* brengt hiertoe het sociale netwerk bijeen - zelfs als dat er niet meer lijkt te zijn - en organiseert de conferentie.

Aanvankelijk concentreerden de conferenties zich op de jeugdzorg, geleidelijk aan worden zij ook binnen andere terreinen van zorg en welzijn uitgevoerd, waaronder de zorg aan kwetsbare ouderen, bij dreigende huisuitzettingen en in de zorg aan mensen met verstandelijke beperkingen. Het totale aantal conferenties groeit.

Eigen Kracht-conferenties

Eigen Kracht-conferenties zijn voor individuen en families, als herstel nodig is, bij leervragen en voor een groep, wijk of buurt. Al deze varianten gaan uit van dezelfde principes: een plan maken met betrokkenen, waarbij de regie in handen blijft van de persoon of personen om wie het gaat.

In het eerste deel van de Eigen Kracht-conferentie legt de hoofdpersoon van de conferentie, of iemand die dicht bij deze persoon staat, de situatie uit. Ook hulpverleners en andere professionals kunnen in dit deel informatie geven.

Daarna volgt een (besloten) deel waarin de deelnemers aan de conferentie gezamenlijk een plan maken. Professionals en de Eigen Kracht-coördinator zijn hierbij niet aanwezig.

In het laatste deel van de conferentie presenteren de deelnemers het plan. Ondersteuning van professionals kan deel uitmaken van dit plan.

Tot slot spreekt men af wie wat doet en wanneer iedereen weer bijeenkomt, om te kijken hoe het gaat met de uitvoering van het plan. Uitgangspunt is dat het op deze bijeenkomst gemaakte plan 'het' plan is, dat leidend is in het vervolg, ook wanneer professionele diensten betrokken worden.

Als herstel nodig is of als een grote groep mensen elkaar nauwelijks kent, wijkt de werkwijze iets af. Dat geldt ook bij leervragen. De principes, waaronder de positie van de onafhankelijke Eigen Kracht-coördinator en het 'eigendom' van het plan, zijn in alle gevallen hetzelfde.

Een onafhankelijke Eigen Kracht-coördinator organiseert de conferentie. Deze coördinator heeft geen belang bij de uitkomst van de conferentie en de inhoud van het plan. Hij of zij informeert alle betrokkenen over doel, werkwijze, mogelijkheden en ieders verantwoordelijkheden en zorgt dat iedereen veilig kan deelnemen. Daarnaast helpt de Eigen Kracht-coördinator bij praktische zaken, zoals uitnodigingen, een locatie, eten en drinken.

Eigen Kracht-conferenties komen voort uit de visie dat we een samenleving willen – en daar met elkaar naar toe werken - waarin participatie en samenredzaamheid centraal staan en waarin burgers in hun contact met organisaties en overheden zeggenschap houden over hun eigen leven. Deze conferenties leggen de verantwoordelijkheid voor het omgaan met problemen en moeilijkheden eerst bij de burger. Het stelt de burger in staat zelf hun hulpvraag en hun oplossingen te formuleren.

De conferenties volgen een besluitvormingsmodel waarin families, samen met hun netwerk, beslissen over wat zij nodig hebben aan hulp en steun om problemen van iemand in de familie te kunnen oplossen. Die hulp en steun kunnen afkomstig zijn van familieleden zelf, van mensen uit het persoonlijke netwerk en/of van professionals. De hoofdpersonen in dit besluitvormingsproces kunnen zowel volwassenen als kinderen zijn.

Met het inzetten van Eigen Kracht-conferenties wordt dus niet louter de situatie bedoeld waarin gewerkt wordt met netwerken, wat door veel professionals gebeurt. Bij de conferenties neemt het netwerk zelf besluiten en is er voor mensen en netwerken de mogelijkheid om zélf een plan te maken in plaats van dat dit door de professionele zorgverleners wordt gedaan. De burger/ het individu of de familie bepaalt de richting van het plan en houdt de regie en de verantwoordelijkheid in handen.

Professionele zorgverleners kunnen daarbij wel worden ingezet, zowel in het begin van de conferentie (geven van inhoudelijke informatie aan de deelnemers) als aan het eind (maken van afspraken over de diensten die van professionals worden gevraagd en waarvoor er vooraf een kader werd gesteld, toetsing van het plan aan dit kader en geven van instemming aan het plan als het de toetsing doorstaat).

Bij conferenties op het terrein van jeugdzorg zijn de hoofdpersonen vanuit het perspectief van de hulpverleners altijd kinderen; soms één kind, over wie nu zorg is of waarvoor een jeugdbeschermingsmaatregel is of dreigt. Vanuit het perspectief van gezinnen zijn er meerdere hoofdpersonen. Immers, als er zorgen zijn om kinderen, hebben ouders en hun omstandigheden daar onmiddellijk mee te maken. Daarmee zijn zij ook hoofdpersonen, soms meer dan de kinderen waarnaar de zorg van de professionals uitgaat. En voor het netwerk staat vaker het hele gezin centraal (ouders en kinderen), ook al gaat de zorg nu, vaak richting gegeven vanuit Bureau Jeugdzorg, uit naar een kind waarvoor men bij elkaar komt om een plan te maken.

Naar het verloop en de effecten van Eigen Kracht-conferenties is de afgelopen jaren veel onderzoek uitgevoerd (Van Beek, 2003, 2009; Van Beek & Gramberg, 2009; Schuurman, 2008, 2010a, 2010b; Spierenburg e.a., 2007; Wijnen-Lunenberg e.a., 2008).

Belangrijke bevindingen over het verloop van de conferenties zijn:

- De plannen die families tijdens de conferenties maken zijn niet gestandaardiseerd. Zij zijn qua vorm, lengte en inhoud zeer divers. De meeste plannen zijn concreet en gedetailleerd, er staat in beschreven wat er voor wie nodig is, van wie er hulp en steun wordt gevraagd, wat kind en ouders zelf doen, wie wat doet en wanneer. De kwaliteit van de plannen is doorgaans dusdanig dat de betrokken professionals - vaak zijn zij het die gezinnen de mogelijkheid bieden om zelf een plan van aanpak te maken op de zorgen die er zijn ten aanzien van één of meerdere kinderen in het gezin - de plannen als veilig voor het kind beoordelen en accepteren.
- Het blijkt dat families tijdens een conferentie niet op één of twee aspecten van het leven van het kind focussen, maar steeds uitgaan van het totaalbeeld: kind in het gezin en in samenhang met kwesties die spelen, zowel bij kind als ouders. Bij kinderen hebben de zorgvragen vaak betrekking op opvoeding en wonen.
- Van alle afspraken die tijdens een conferentie worden gemaakt, wordt ongeveer 80 procent door familie en netwerk zelf uitgevoerd. Bij iets minder dan 20 procent is hulp of steun nodig van professionals, al dan niet uit de jeugdzorg.
- De tevredenheid van de deelnemers over de Eigen Kracht-conferentie is doorgaans groot. Zowel professionele aanmelders als kinderen/jongeren en volwassen deelnemers geven de Eigen Kracht-conferentie, het plan en de samenwerking met de Eigen Krachtcoördinator vrijwel altijd een ruime voldoende. Na drie à vier maanden neemt de tevredenheid over conferentie en plan soms iets af doordat de uitvoering van het plan anders loopt dan gewenst en verwacht werd.
- Als de situatie van de hoofdpersoon de reden is voor het aanbieden van een conferentie doet het moment waarop de conferentie wordt gehouden er niet zo toe. In feite is elk moment een goed moment, als mensen het willen en er iets te besluiten valt. En dan het liefst voordat de professional een besluit neemt. Hoe eerder de conferentie, des te meer kan zij besluitvormend zijn en des te groter is het rendement in het hulpverleningsproces.

Ten aanzien van de effecten van Eigen Kracht-conferenties zijn de bevindingen:

- De conferenties leiden tot meer steun uit familie en netwerk, verbetering van relaties met familieleden en anderen, meer veiligheid, verbetering van de situatie, stellen van grenzen en tot meer begrip doordat meer mensen op de hoogte zijn van de situatie.
- Zij leiden tot besluitvorming over plannen waarvan in de uitvoering de hoofdpersoon of -personen, familie en het overige netwerk een belangrijke rol spelen. De professionele dienstverlening staat op de tweede plaats. Zij wordt ingezet daar waar dat strikt noodzakelijk is. Zij blijkt dan adequaat en effectief en zorgt mede voor continuïteit in de zorg en ondersteuning naar degene voor wie het plan werd gevraagd. In de conferenties wordt de kracht van de sociale omgeving van de hoofdpersoon, diens familie en overige netwerk, goed zichtbaar. Door de werking van de kracht van het netwerk wordt in veel gevallen een ondersteuningsproces in gang gezet dat de hoofdpersoon ruimte biedt om zich te ontwikkelen, met een grotere kwaliteit van bestaan tot gevolg.
- Conferenties leiden tot een grotere participatie en betrokkenheid van de jongere, zijn sociale netwerk en het professionele netwerk bij de toeleiding naar werk.
- Gezinnen die aan een Eigen Kracht-conferentie hebben deelgenomen, ontwikkelen zich in positieve zin. Onderzoek laat zien dat na drie en negen maanden na de conferentie over het algemeen vooruitgang is geboekt met betrekking tot de veiligheid en het welzijn van betrokken kinderen. Verder zijn er indicaties dat de sociale steun voor de ouders en de cohesie binnen het leefsysteem is toegenomen en dat de regiefunctie verschuift van het hulpverleningsstelsel naar het leefsysteem.
- De Eigen Kracht-conferentie – als alternatief besluitvormingsmodel in zaken waar het gaat om veiligheid en welzijn van jeugdigen – presteert op zijn minst zo goed als de reguliere jeugdbeschermingspraktijk, ook op de langere termijn. Dat wil zeggen dat een conferentie tot een vergelijkbare reductie van zorgpunten aangaande veiligheid en welzijn leidt als de reguliere aanpak van Bureau Jeugdzorg.
- Andere aspecten of kenmerken van de conferenties zijn: het in vergelijking met de reguliere praktijk werken als een soort katalysator (de conferentie lijkt als *booster* extra energie en kracht in het leefsysteem te genereren die wordt aangewend voor de oplossing van zorgpunten in een korter tijdsbestek), de aansluiting van de aanpak van de conferentie op moderne opvattingen over vraaggestuurde hulpverlening (waarin het accent ligt op *empowerment* en activering van hulpvragers en de focus verschuift van draaglast naar draagkracht) en het beroep dat op het bredere sociale netwerk van gezinnen wordt gedaan (bij veel professionele vormen van hulp en ondersteuning verloopt de inschakeling van familie en andere betrokkenen veel minder automatisch en vanzelfsprekend, wat nogal eens als een gemis wordt ervaren).

Geleidelijk worden Eigen Kracht-conferenties structureel ingebed in trajecten van ondersteuning en hulpverlening. Zo is op initiatief van de politiek gerealiseerd dat, vanuit het concept burgerschap, in de Wet op de Jeugdzorg wordt opgenomen dat het Bureau Jeugdzorg standaard bij binnenkomst van cliënten moet checken of er al een door het netwerk zelf gemaakt plan is. Zo niet, dan kan een Eigen Kracht-conferentie aangeboden worden om alsnog een plan te maken.

Wat betreft de Eigen Kracht-conferenties in Amsterdam, de allereerste conferentie die in Nederland werd gehouden (in 2001) vond in deze stad plaats. Sindsdien is het Amsterdamse aandeel in Eigen Kracht-conferenties zowel inhoudelijk als getalsmatig groot geweest. Zo werden in het startjaar in het hele land 21 conferenties gehouden, 12 daarvan vonden plaats in Amsterdam en omstreken. Het Amsterdamse aandeel is substantieel gebleven en ligt de afgelopen jaren op ruim 40% van het totale aantal Eigen Kracht-conferenties in Nederland. Landelijk gezien groeit het aantal Eigen Kracht-conferenties nog steeds fors. Voor Amsterdam is de groei zelfs hoger dan gemiddeld. Het aantal Eigen Kracht-coördinatoren dat de conferenties voorbereidt en begeleidt is in Amsterdam gegroeid naar 170 personen, die gezamenlijk meer dan 39 talen spreken.

De meerderheid van de conferenties in de regio Amsterdam wordt aangevraagd door Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam (BJAA). In 2010 was dit in 318 van de 392 zaken (81%) het geval (EKC, 2011a).

1.2 Aanleiding, doel en vragen van het onderzoek

In Amsterdam vindt op dit moment een sterke stijging van het aantal conferenties plaats. In 2010 werden 318 conferenties op het terrein van de jeugdzorg uitgevoerd, in 2011 is er financiële ruimte voor 600 conferenties voor kinderen/jongeren en hun ouders. Bestuurlijk is er in Amsterdam, zowel op stedelijk en regionaal niveau als bij Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam (BJAA), draagvlak voor de conferenties. Men is zich er van bewust dat Eigen Kracht-conferenties mensen de kans geeft om regie over hun leven te behouden.

'Velen benoemen het belang van het versterken van het netwerk rond gezinnen die met problemen te kampen hebben. Netwerkberaden zijn inmiddels onderdeel van het standaard aanbod van de hulpverlening.

Het voert in het kader van deze notitie te ver om uitgebreid in te gaan op de achtergrond van de methode Family Group Conference, naar Nederland gebracht door de Eigen Kracht Centrale, maar er is een belangrijk verschil tussen de inzet van netwerkberaden en het versterken en benutten van de eigen kracht van een gezin. Die is erin gelegen dat netwerkberaden worden ingezet als instrument van de hulpverlener terwijl Eigen Kracht ouders de kans geeft om met behulp van hun eigen netwerk, zelf de regie over hun leven te behouden.' (Asscher, 2010).

Voor de verdere discussie over de status en omvang van de conferenties gedurende de komende jaren in Amsterdam is informatie nodig. Wat is de opbrengst van Eigen Kracht-conferenties in termen van acties die door de mensen zelf worden ondernomen? Welke van die acties zouden anders door professionals zijn uitgevoerd en leveren dus een besparing van diens werkzaamheden op? En welke aanvullende ondersteuning en acties worden er van professionals verwacht? Om deze vragen te beantwoorden is vanuit de Eigen Kracht Centrale opdracht gegeven tot een onderzoek. In deze publicatie wordt over dit onderzoek gerapporteerd.

Het belangrijkste doel van het onderzoek is zichtbaar maken wat Eigen Kracht-conferenties opleveren, in de zin van wat mensen zelf aan plannen en acties oppakken en wat aanvullend van professionals moet komen. Het achterliggende doel is dat voorkomen wordt dat kinderen uit het systeem van gezin en netwerk gehaald worden, en daarmee in instellingen terecht komen waar het aan de basisveiligheid van het eigen gezin ontbreekt.

De te beantwoorden vragen zijn:

1. Hoe zien de conferenties er uit? Het gaat hier om basisinformatie: aantal aanwezigen, voorgelegde vragen, welke informanten uitgenodigd zijn, de al dan niet aanwezige dreiging van Ondertoezichtstelling (OTS) en hoe de bewaking van de uitvoering van het plan is geregeld (het casemanagement).
2. Welke acties worden in de plannen van de conferenties genoemd die door mensen zelf worden opgepakt en anders *niet* door professionals zouden worden uitgevoerd? Wie voeren die acties uit (kinderen zelf, ouders, systeem)?
3. Wat doen mensen zelf dat anders *wel* door professionals zou worden gedaan? En wie doen dat (kinderen zelf, ouders, familie of het overige netwerk)?
4. Wat wordt aan professionals gevraagd dat anders *niet* door de mensen zelf zou worden gedaan?

1.3 Opzet en uitvoering van het onderzoek

De zojuist genoemde vragen zijn beantwoord door bestudering en analyse van documentatie (aanmeldingsformulieren en plannen) van 100 conferenties met betrekking tot kinderen en jongeren die werden aangemeld in de regio Amsterdam. De conferenties vonden plaats tussen eind 2009 en begin 2011 (in dat laatste geval kan de aanvraag al in 2010 zijn gedaan omdat de periode van aanvraag tot afronding gemiddeld 6 weken duurt). Per conferentie werd aanvullende informatie meegenomen over het al dan niet aanwezig zijn van dreiging van ondertoezichtstelling.

Aanmeldingsformulieren, plannen en aanvullende informatie werden door de Eigen Kracht *Centrale* aan de onderzoekers aangeleverd. De bestudeerde plannen zijn niet gekozen op inhoudelijke gronden, maar aselekt op volgorde van binnenkomst tot de 100 werd bereikt. Het onderzoek is uitgevoerd tussen medio maart en begin juni 2011.

De werkwijze was als volgt. Allereerst werden in één datamatrix alle gegevens uit de rapportages van de conferenties, al dan niet gecodeerd, ondergebracht. De data uit deze matrix werden, tegen de achtergrond van de onderzoeksvragen, inhoudelijk geanalyseerd en omgezet in een aantal basistabellen. Vanuit deze tabellen werd het rapport samengesteld.

1.4 De inhoud van dit rapport

Hierna (hoofdstuk 2) worden eerst de bevindingen gepresenteerd met betrekking tot de beantwoording van de eerste onderzoeksvraag (basisinformatie over de conferenties). In vier paragrafen gaan we in op achtereenvolgens de hoofdpersonen en aanwezigen, de conferentievragen en de afspraken over ná de conferentie.

Daarna (hoofdstuk 3) volgt de beantwoording van de laatste drie onderzoeksvragen. In afzonderlijke paragrafen bekijken we achtereenvolgens plannen en acties die door familie en netwerk werden opgepakt en anders *niet* door professionals zouden worden uitgevoerd, die door familie en netwerk werden uitgevoerd en anders *wel* door professionals zou zijn uitgevoerd en plannen en acties die van professionals worden gevraagd en anders door niemand anders zouden zijn uitgevoerd.

Het rapport wordt afgesloten (hoofdstuk 4) met een samenvatting en conclusies.

2. DE CONFERENTIES

2.1 Hoofdpersonen en aanwezigen

Bij Eigen Kracht-conferenties zijn er één of meerdere hoofdpersonen, dat wil zeggen personen die aanleiding zijn voor het houden van de conferentie. Aangezien het hier om conferenties in de jeugdzorg gaat, is in vrijwel alle conferenties tenminste één hoofdpersoon een jeugdige (in drie gevallen was de hoofdpersoon uitsluitend een volwassene, die de vraag had hoe zij ondersteund kon worden bij opvoedtaken en opvangmogelijkheden voor de kinderen).

Soms is ook expliciet benoemd dat de conferentie bedoeld is voor meerdere kinderen uit het gezin, die dan ieder hoofdpersoon zijn. Ook komt het voor dat de conferentie is bedoeld voor het gezin als geheel, voor ouder(s) en kind(eren); ieder van hen wordt dan als hoofdpersoon beschouwd.

In tabel 1 is weergegeven hoeveel hoofdpersonen er bij de bestudeerde conferenties waren. Het blijkt dat er bij ruim de helft van de conferenties (53) één hoofdpersoon was. Het hoogste aantal hoofdpersonen dat bij een conferentie werd aangetroffen was zeven. In totaal was sprake van 225 hoofdpersonen, dat is gemiddeld 2,3 hoofdpersoon per conferentie.

Tabel 1: Verdeling van de conferenties naar aantal hoofdpersonen (absolute getallen)

<i>Aantal hoofdpersonen</i>	<i>Aantal conferenties</i>
1	53
2	14
3	13
4	12
5	6
6	1
7	1
Totaal	100

Van die 225 hoofdpersonen waren 166 kinderen of jongeren (jonger dan 18 jaar) en 59 volwassenen (18 jaar of ouder). Van die volwassenen is niet de leeftijd genoteerd, wel weten we dat het 47 vrouwen en 12 mannen betrof.

Van de 166 kinderen en jongeren beschikken we in veel gevallen over informatie over zowel de leeftijd als het geslacht. Soms kon niet over deze informatie worden beschikt omdat gegevens over geslacht en geboortedatum niet in de plannen waren vermeld en zij ook niet uit andere informatie konden worden afgeleid.

In tabel 2 is de verdeling van de hoofdpersonen naar geslacht en leeftijd weergegeven. We zien dat er ongeveer anderhalf maal zoveel meisjes als jongens hoofdpersoon waren (92 naast 60). De verdeling over de leeftijdscategorieën is tussen 0 en 16 jaar gelijkmatig (zie onderste rij). Opmerkelijk is dat het grotere aandeel van de meisjes niet gelijk over de leeftijdsgroepen is verdeeld: zij doet zich voor in de categorie 0-4 jaar (21 naast 8) en 13-16 jaar (26 naast 12).

Tabel 2: Verdeling van de hoofdpersonen van de conferenties, naar geslacht en leeftijd (absolute getallen)

<i>Geslacht</i>	<i>Leeftijd</i>						<i>Totaal</i>
	<i>0-4</i>	<i>5-8</i>	<i>9-12</i>	<i>13-16</i>	<i>17-18</i>	<i>Onbekend</i>	
Kinderen/jongeren (< 18)							
Man	8	15	16	12	6	3	60
Vrouw	21	17	16	27	6	6	93
Onbekend	5	3	2	0	0	3	13
Totaal	34	35	34	39	12	12	166
Volwassenen (≥ 18)							
Man	-	-	-	-	-	-	12
Vrouw	-	-	-	-	-	-	47
Totaal	-	-	-	-	-	-	59
Totaal kinderen/jongeren en volwassenen							225

Een belangrijke omstandigheid op de conferenties was of er in het betreffende gezin sprake was van de aanwezigheid of een dreiging van ondertoezichtstelling (OTS). Tabel 3 laat zien dat bij een ruime meerderheid van de kinderen en jongeren die hoofdpersoon waren, namelijk 55,4%, sprake was van OTS. In ongeveer 15% van de gevallen was er een dreiging van OTS.

Tabel 3: Verdeling van kinderen/jongeren die hoofdpersoon zijn, naar de situatie met betrekking tot ondertoezichtstelling (OTS)

<i>Situatie OTS</i>	<i>Aantal kinderen/ jongeren</i>	
	<i>Absoluut</i>	<i>Percentage</i>
Geen OTS, ook geen dreiging van OTS	45	27,1
Dreiging van OTS	24	14,5
OTS	92	55,4
Onbekend	5	3,0
Totaal	166	100,0

Over het aantal personen uit familie en netwerk dat op de conferentie aanwezig was, geeft tabel 4 informatie. De cijfers zijn inclusief de hoofdpersonen. Zij laten het volgende zien:

- Op 13 conferenties waren 14 of meer personen aanwezig (het hoogste aantal bedroeg 26). Bij de meeste conferenties lag het aantal tussen 6 en 9 personen (zie de onderste rij).
- Wat de aanwezigheid van kinderen en jongeren betreft, bij 30 conferenties was er geen enkel kind/jongere aanwezig, bij eveneens 30 conferenties één kind/jongere, bij

27 conferenties twee of drie en bij 12 conferenties tussen vier en negen (bovenste rij).

- Het aantal aanwezige volwassenen lag tussen twee en méér dan 14.
- In totaal waren er 939 personen uit familie en netwerk aanwezig; dat is gemiddeld 9,4 persoon per conferentie.

Nadere analyse liet zien dat van de 166 kinderen en jongeren die hoofdpersoon waren, ruim de helft, namelijk 87, op de conferenties aanwezig waren. Van de volwassen hoofdpersonen was vrijwel iedereen aanwezig.

Verder moeten we ons realiseren dat tot de aanwezige personen jonger dan 18 jaar niet alleen hoofdpersonen behoorden, maar ook vriendjes of vriendinnetjes en neefjes of nichtjes.

Tabel 4: Verdeling van de conferenties over het aantal aanwezige personen van familie en netwerk, naar kinderen/jongeren (< 18 jaar) en volwassenen (≥ 18 jaar) (absolute getallen)

Leeftijd	Aantal aanwezigen										Totaal
	0	1	2-3	4-5	6-7	8-9	10-11	12-13	≥14	Onbekend	
< 18	30	30	27	8	3	1	-	-	-	1	100
≥ 18	0	0	8	23	29	16	10	5	8	1	100
Totaal	0	0	1	14	26	22	12	12	13	1	100

Er waren ook familieleden en personen uit het netwerk die niet op de conferentie aanwezig waren maar toch een bijdrage leverden. Deze bijdrage bestond dan uit het geven van ondersteuning vooraf en/of het doen van een aanbod voor meewerken bij de uitvoering van de plannen na de conferentie. Dit gebeurde zowel schriftelijk als door middel van mondeling contact.

Tabel 5 geeft de verdeling van het aantal conferenties over het aantal personen uit familie en netwerk dat op deze wijze betrokken was.

Tabel 5: Verdeling van de conferenties over het aantal afwezige personen uit familie en netwerk die wel een bijdrage leverden

Aantal op conferentie afwezige personen uit familie en netwerk (wel een bijdrage)	Aantal conferenties (absolute getallen)
0	53
1	17
2	15
3	8
4	2
5	1
6	2
7	1
Onbekend	1
Totaal	100

De tabel laat zien dat er bij 53 conferenties dus geen personen uit familie en netwerk waren van wie de betrokkenheid uitsluitend bestond uit het leveren van een bijdrage vooraf of achteraf en die dus op de conferentie afwezig waren. Iedereen die er toe deed was aanwezig. Het totale aantal personen dat wél op zo'n indirecte wijze een bijdrage leverde bedraagt 103 (17 + 30 + 24 + 8 + 5 + 12 + 7).

Ook professionals konden op twee manieren bij de conferenties betrokken zijn. Allereerst konden zij feitelijk op de conferentie aanwezig zijn, dat wil zeggen tijdens het eerste, informatieve gedeelte en/of het laatste, afsluitende deel; in het middelste deel, waarin besluiten worden genomen over het plan, zijn professionals altijd afwezig. Daarnaast was het mogelijk dat professionals niet op de conferentie aanwezig waren maar wel tevoren een bijdrage hadden geleverd, bijvoorbeeld door het geven van informatie of het aanbieden van hulp en ondersteuning. Dat ging dan in de vorm van een schriftelijke bijdrage (brieven of e-mails) of een (telefonisch) gesprek. In totaal waren er op de hier bestudeerde conferenties 225 professionals feitelijk aanwezig (gemiddeld 2,3 persoon per conferentie) en 32 professionals afwezig met een bijdrage vooraf (gemiddeld 0,3 persoon per conferentie).

Tabel 6 laat de precieze verdeling van het aantal conferenties over het aantal aanwezige en afwezige professionals zien. We zien dat op vijf conferenties geen enkele professional aanwezig was. Op twee daarvan hadden professionals ook niet op een andere manier een bijdrage geleverd, op de drie andere conferenties wel (zie de meest linkse kolom). Verder zien we dat op de meeste conferenties (79 van 100) één, twee of drie professionals aanwezig waren (zie de onderste rij).

Tabel 6: Verdeling van de conferenties over het aantal aanwezige en afwezige professionals (absolute getallen)

<i>Aantal op conferentie afwezige professionals (wel een bijdrage)</i>	<i>Aantal op conferenties aanwezige professionals</i>								<i>Totaal</i>
	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>≥ 6</i>	<i>Onbekend</i>	
0	2	15	16	18	4	4	0	0	59
1	2	5	6	4	1	2	0	0	20
2	1	4	3	1	1	1	0	0	11
3	0	1	1	1	1	0	0	0	4
4	0	0	2	0	0	0	0	0	2
5	0	1	0	0	0	0	0	0	1
≥ 6	0	0	1	0	1	0	0	0	2
Onbekend	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Totaal	5	26	29	24	8	7	0	1	100

Al bij al was bij de bestudeerde conferenties een groot aantal personen betrokken. Tabel 7 geeft een samenvattend overzicht hiervan. In totaal ging het om 1.299 personen. Ongeveer een vijfde (257 personen) waren professionals, de overigen waren de hoofdpersonen van de conferenties (vrijwel steeds kinderen en jongeren, vaak ook hun ouders) en personen uit hun families en netwerken.

Tabel 7: Verdeling van de personen die bij de 100 conferenties betrokken waren, naar categorie (absolute getallen)

<i>Categorie</i>	<i>Aantal personen</i>
Hoofdpersonen	225
Overige aanwezige personen uit familie en netwerk	714
Afwezige personen uit familie en netwerk die wel een bijdrage leverden	103
Aanwezige professionals	225
Afwezige professionals die wel een bijdrage leverden	32
Totaal aantal betrokkenen	1.299

2.2 Voorbeelden van een Eigen Kracht-conferentie

In deze paragraaf geven we een tweetal voorbeelden van een Eigen Kracht-conferentie. Het eerste voorbeeld betreft een situatie met een dreiging van OTS en eventuele uithuisplaatsing. Dankzij de Eigen Kracht-conferentie hoefde de OTS niet te worden uitgevoerd.

Voorbeeld 1

Hoofdpersoon: de conferentie betreft X, een meisje van 10 jaar.

Situatie: X groeit op in een onveilige thuissituatie. De situatie is geëscaleerd, X is gehoord door het mobiele crisisteam, door vangnet en advies, door de jeugd- en zedenpolitie. Omdat er nog niet sprake is van kindsignalen die duiden op ernstige sociaal-emotionele schade bij X, schakelt BJAA nog niet de Raad voor de Kinderbescherming in. De steun van beide families zal nodig zijn om een raadsonderzoek te vermijden. Het is de bedoeling van BJAA dat voor X een netwerk-pleegzorgplaatsing wordt aangevraagd, op vrijwillige basis. Mochten de families van beider zijde niet tot een compromis komen betreffende het hoofdverblijf van X, dan wordt door BJAA een verzoek tot onderzoek bij de Raad aangevraagd.

De voorgelegde vraag: Hoe kunnen we zo goed mogelijk zorgen voor X? Dat betekent concreet zorgen voor een stabiele, veilige thuissituatie en zorgen voor een goede omgangsregeling met beide ouders.

Het plan

Het plan bevat de volgende onderdelen:

- **Woonplaats:** X gaat wonen bij tante en haar partner en dochter. Dat is de wens van X. Tante en haar partner stemmen ermee in dat wanneer daar behoefte aan is, in overleg met hen, vader en moeder thuis bij hen een paar uurtjes met X kunnen doorbrengen.
- **School:** X gaat op een later tijdstip, in overleg met de ouders van X, naar een school in Amsterdam West. Dit in verband met de reiskosten die nu gemaakt worden en in verband met de rust voor X en de ouders van X. Jeugdzorg zorgt voor eventuele ondersteuning van de overplaatsing naar een school in Amsterdam West.
- **Weekend:** X verblijft het ene weekend thuis bij tante en partner, het andere weekend gaat ze zaterdag en/of zondag op stap met haar vader of haar moeder. Naar de wens van X, in goed overleg tussen de ouders en tante en partner. Vader geeft van te voren aan welk weekend of welke vakantie hij met X op stap gaat. Op woensdag gaat X om de week met één van de ouders op stap, dit alles in overleg met X en tante en partner.

De moeder van de tante, de oma van X dus, valt in voor de zorg in het weekend als dat nodig is. X is ook welkom bij haar andere oma in het weekend.

Onderhouden van contact over verblijf

Het contact verloopt via de telefoon en wordt bevestigd via e-mail.

Het tweede voorbeeld betreft een situatie waarin op een groot aantal terreinen afspraken werden gemaakt.

Voorbeeld 2

Hoofdpersonen: een familie met vier kinderen, van 9, 6, 5 en 1 jaar oud (resp. W, X, Y en Z).

Situatie: de kinderen staan onder toezicht van BJAA. Altra Safety First heeft samen met de ouders een veiligheidsplan opgesteld. Dit plan is onvoldoende gebleken, omdat er opnieuw huiselijk geweld heeft plaatsgevonden. Het doel van de Eigen Kracht-conferentie is dat ouders samen met hun netwerk een plan maken om de veiligheid van de kinderen in het gezin te waarborgen. Indien de ouders de veiligheid van hun kinderen niet kunnen garanderen, dan zal BJAA voor de veiligheid van de kinderen moeten kiezen.

Op dit moment biedt Altra thuis opvoedingsondersteuning aan de ouders. Z gaat naar een dagopvang van Spirit.

De voorgelegde vraag/vragen:

1. Hoe kan het netwerk de ouders helpen om voor de kinderen een veilige thuissituatie te creëren?
2. Wie helpt de ouders om de kinderen niet te belasten met hun relatieproblemen en hoe?
3. Bij wie kan moeder terecht als zij thuis problemen ervaart?
4. Waar kan vader terecht om te kalmeren als hij boos is?
5. Welke aanvullende activiteiten gaan de kinderen in hun vrije tijd doen en hoe wordt dit georganiseerd?
6. Wie kan W ophalen bij Altra als de daghulp start?

Het plan:

- Maandag belt vader de huisarts voor een afspraak.
- De gezinsvoogd gaat donderdag (spoed) informeren bij steunpunt huiselijk geweld voor mogelijkheden van een cursus beheersbaarheidstraining.
- Vader en moeder gaan samen op Nederlandse les.
- De gezinsvoogd gaat informatie verzamelen over een cursus Nederlandse taal.
- W heeft een computer nodig. School gaat proberen een computer te regelen. Vader gaat ook proberen een computer te regelen.
- Vader en moeder gaan samen een opvoedcursus volgen.
- De gezinsvoogd gaat hierover met Altra overleggen.
- W, X en Y gaan naar daghulp, zodat de kinderen weer kind kunnen zijn, vertrouwen in zichzelf en hun sociale vaardigheden vergroten. Actie: professional van Altra en de gezinsvoogd.
- Als er problemen zijn, komt de bovenbuurvrouw naar beneden.
- Als de bovenbuurvrouw er niet is, dan gaan twee onderbuurvrouwen naar boven.
- Bij een onveilige situatie gaan de kinderen naar de burens.
- W krijgt toestemming van zijn ouders om naar de burens te gaan als het thuis niet veilig is. Hij mag X, Y en Z meenemen.
- Als moeder thuis problemen ervaart, kan zij bij de drie buurvrouwen terecht.
- Als vader boos is, kan hij terecht bij een vriend van hem.
- W gaat zwemmen en op voetbal.
- Vader schrijft W in voor voetbal en vraagt een professional van Altra om sportfonds aan te vragen.
- Moeder gaat met Y samen met een kennis op woensdag naar de spelothek.
- Vader gaat W ophalen bij de daghulp van Altra. Als hij niet kan dan zijn vriend of de buurvrouw.

2.3 De conferentievragen

Van groot belang zijn natuurlijk de vragen die aan de conferenties ten grondslag lagen. Het aantal vragen dat in het plan wordt genoemd, varieerde sterk per conferentie. In tabel 8 is de verdeling van de conferenties over het aantal vragen gegeven. We zien dat in 60 conferenties er één, twee of drie vragen waren gesteld, in de overige conferenties méér dan drie. Het hoogste aantal vragen op een conferentie was tien. Het totale aantal vragen op de conferenties was 348, dat is per conferentie gemiddeld 3,5 vraag.

Tabel 8: Verdeling van de conferenties over het aantal vragen op de conferentie (absolute getallen)

<i>Aantal vragen</i>	<i>Aantal conferenties</i>
1	22
2	18
3	20
4	9
5	13
6	8
7	4
8	2
9	3
10	1
Totaal	100

Ook inhoudelijk was er een grote diversiteit in de vragen. In tabel 9 zijn de tien belangrijkste onderwerpen van de vragen genoemd, met per onderwerp het aantal malen dat een vraag daarop betrekking had alsook enkele voorbeelden van vragen. Vragen zijn in één categorie ondergebracht, namelijk diegene die het meest bij de vraag aansloot.

Tabel 9: Overzicht van de tien belangrijkste onderwerpen van de vragen tijdens de conferenties, het aantal malen dat dit in vragen voorkwam en voorbeelden van vragen

<i>Onderwerp</i>	<i>Aantal</i>	<i>Voorbeelden van vragen</i>
1. Ondersteuning	70	<p>A. Algemene ondersteuning (53 maal). Hoe kan moeder van X ondersteund worden, zodat zij zich ontlast voelt? Hoe kan X ondersteund worden binnen haar eigen netwerk? Hoe kunnen wij moeder ondersteunen in de opvoeding van X?</p> <p>B. Concrete hulp door professionals (11 maal). Wat kunnen BJAA en Spirit betekenen voor moeder en X? Hoe krijg ik thuis behandeling van Altra gerealiseerd? Wat kan hulpverlening doen?</p> <p>C. Hulp in de huishouding (6 maal).</p>
2. Woonsituatie	69	<p>Waar gaat X definitief wonen? Waar kan X voorlopig wonen? Welke afspraken zijn nodig om weer thuis te wonen? Waar kunnen de kinderen logeren? Wie kan de kinderen opvangen? Waar kunnen de kinderen in het</p>

		weekend terecht? Wat voor verlofafspraken kunnen worden gemaakt?
3. Veiligheid	41	<p>A. Veiligheid algemeen (30 maal). Hoe kunnen we zo goed mogelijk zorgen voor een stabiele, veilige thuissituatie? Stappen zetten om escalatie te voorkomen. Waar kan X veilig opgroeien? Zorgen over terugval naar huiselijk geweld.</p> <p>B. Wegnemen zorgen bij professionals (11 maal). Vragen om zorgen bij professionals weg te nemen, zoals: wat is er voor nodig om ervoor te zorgen dat het goed met X gaat, hoe zorgen we er voor dat moeder van Jeugdzorg af komt, wat te doen bij crisis? Hoe kan de veiligheid gewaarborgd worden voor X?</p>
4. Familiebånd (versterking, verbeteren van relatie tussen kind en ouder).	30	<p>A. Familiebånd algemeen (23 maal). Hoe kan er gezorgd worden dat X de familie van vader bezoekt en leert kennen? Hoe kunnen wij samen de familiebånd versterken? Wie kunnen er contact met X opbouwen en wat is daarvoor nodig? Hoe kunnen de kinderen op een goede manier contact onderhouden met familie, vrienden en kennissen? Wat is er nodig om het contact tussen X en zijn familie te verbeteren? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de relatie tussen X en moeder verbetert?</p> <p>B. Omgangsregeling (7 maal).</p>
5. Opvoeding	27	Wat heb ik als moeder nodig om voor X te kunnen zorgen? Grenzen stellen. Hoe kunnen we binnen het gezin afspraken maken waaraan iedereen zich houdt? Hoe kunnen we zorgen voor een duidelijke structuur in X's week? Eenduidigheid wat betreft de opvoeders naar de kinderen toe. Hoe kan worden bereikt dan X de drie R-en (reinheid, rust en regelmaat) voldoende krijgt?
6. School	20	Hoe kunnen wij X ondersteunen met de voortgang van haar school? Waar gaat X definitief op school? X moet weer naar school. Schoolverzuim. Contact met de school van X. Regels en afspraken op school naleven. (In geen van de gevallen gaat het om een zaak waarin er geen school voor het kind is).
7. Financiën	17	Vraag om financiële ondersteuning voor X. Is er ondersteuning mogelijk in vorm van boodschappen doen, kleding geven voor de kinderen, fietsen en computers? Vraag om financieel overzicht. Aanpak van schulden.
8. Communicatie	17	Afspraken willen maken over dat er geen kwaad over elkaar gesproken wordt. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de vier kinderen contact met elkaar onderhouden? Hoe kunnen we meer en beter contact krijgen met X? Hoe kunnen we als gezin beter communiceren, met elkaar en met anderen? Hoe kan het contact met oma, moeder en andere dierbaren worden geregeld?
9. Sport/vrije tijd	17	Hoe kan ik weer gaan sporten/voetballen? Ondersteuning X bij het vinden van een sport. Hoe kan ik tijd en ruimte voor mezelf creëren?
10. Welzijn en welbevinden	16	Wat kan de familie doen om X weer beter in haar vel te laten zitten? Hoe krijgen wij X weer op de rails? Hoe kunnen wij er voor zorgen dat het goed gaat met de ontwikkeling van X? Hoe kan X zich op een goede en plezierige manier ontwikkelen? Hoe kan het gezin de draad weer oppakken? Hoe kunnen we zorgen dat het goed gaat met X zodat hij op het goede spoor kan blijven?

2.4 Afspraken over ná de conferentie

Tenslotte schenken we aandacht aan de afspraken over de tijd ná de conferentie. Een afspraak die standaard in een conferentie wordt gemaakt, betreft de termijn waarop men voor de eerste nabespreking bij elkaar komt. In tabel 10 is weergegeven hoe de termijnen bij de hier bestudeerde conferenties luidden. Het blijkt dat bij 56 conferenties werd afgesproken binnen twee maanden bij elkaar te komen. De langste periode die werd afgesproken was zeven maanden. Tijdens 11 conferenties werd het besluit over bijeenkomen vooruitgeschoven; men sprak af dat later te bepalen.

Tabel 10: Verdeling van de conferenties over de verlopen tijd tot de eerste nabespreking (absolute aantallen)

<i>Verlopen tijd</i>	<i>Aantal conferenties</i>
0-1 maand	28
1-2 maanden	28
2-3 maanden	16
3-4 maanden	6
4-5 maanden	1
5-6 maanden	-
6-7 maanden	1
Nog te bepalen	11
Onbekend	7
Niet van toepassing	2
Totaal	100

Een tweede afspraak die standaard wordt gemaakt, gaat over de situatie waarin bijeen moet worden gekomen omdat het plan moet worden aangepast. Men spreekt af wie bepaalt wanneer dat aan de orde is. Dat kunnen één of meerdere personen zijn. Tabel 11 laat zien hoe dit bij deze 100 conferenties was geregeld. In verreweg de meeste gevallen namen ouders of overige familieleden deze taak op zich, soms deden personen uit het netwerk of professionals dit.

Tabel 11: Verdeling van de conferenties over degene die bepaalt of er voor aanpassing van het plan bijeen moet worden gekomen en die bijeenkomst dan organiseert (in categorieën)

<i>Categorie van personen</i>	<i>Absoluut</i>	<i>Percentage</i>
Hoofdpersoon	4	3,1
Ouders	34	26,3
Overige familie	53	41,0
Netwerk	18	14,0
Professional	17	13,2
Niet van toepassing (vervolg EK-c gepland)	3	2,4
Totaal	129	100,0

3. GEMAAKTE AFSPRAKEN OP DE CONFERENTIES

3.1 Drie categorieën van afspraken

In dit hoofdstuk gaat de aandacht uit naar de afspraken die tijdens de Eigen Kracht-conferenties zijn gemaakt. In de onderzoeksvragen is onderscheid gemaakt tussen drie soorten afspraken:

- A. Afspraken over acties die familie en netwerk oppakken en anders niet door professionals zouden zijn gedaan.
- B. Afspraken over acties die familie en netwerk oppakken en anders door professionals zouden zijn gedaan.
- C. Afspraken over acties die door professionals (moeten) worden uitgevoerd.

Omdat in één conferentie alle drie soorten afspraken al dan niet kunnen voorkomen, ontstaan in de praktijk allerlei combinaties van A, B en C. In totaal gaat het om zeven combinaties. Tabel 12 geeft de verdeling van de conferenties over deze combinaties, evenals het bereik van het aantal afspraken en het gemiddelde aantal afspraken dat zich binnen de combinaties voordeed.

We zien dat in vrijwel alle conferenties (96, de som van de combinaties 1, 4, 5 en 7) afspraken van het type A werden gemaakt. In iets meer dan de helft van de conferenties (51, de som van de combinaties 2, 4, 6 en 7) deden zich afspraken van het type B voor. Afspraken van het type C kwamen in ruim de helft van de conferenties voor (59, de som van de combinaties 3, 5, 6 en 7).

Tabel 12: Verdeling van de conferenties over de combinatie van categorieën A, B en C (X = deze categorie van afspraken was op de conferentie aanwezig).

Combinatie	A	B	C	Aantal conferenties	Aantal afspraken	
					Bereik	Gemiddeld
1	X			23	3-22	10,0
2		X		1	7	7,0
3			X	0	-	-
4	X	X		17	4-28	12,1
5	X		X	26	1-28	13,6
6		X	X	3	5-14	9,3
7	X	X	X	30	8-40	16,2
Totaal				100	1-40	13,1

Bij de verdere bestudering van de afspraken uit de categorieën A, B en C - waarover in de drie volgende paragrafen wordt gerapporteerd – zijn ook de diverse levensdomeinen betrokken. Het zou immers kunnen dat bij een categorie specifieke domeinen horen waarop de afspraken zijn gemaakt. Als dat zo is, werpt dat licht op de betekenis van domeinen voor specifieke afspraken. De domeinen zijn ontwikkeld op basis van de aangetroffen afspraken. Elke afspraak is in één domein ondergebracht, namelijk het domein dat het meest bij de inhoud van de afspraak aansloot.

De volgende 14 levensdomeinen werden onderscheiden:

1. *Leven in huis*. Afspraken over huishouden, alcohol in huis halen/drinken, sfeer in huis (ruzie maken), schoonmaken van het huis, klussen, structureren van het dagelijkse

- leven, hulp bij huishouding, afwassen, koken, huisregels (zoals op tijd opstaan, niet te laat thuiskomen, hond uitlaten, huishoudelijke taken, wasgoed, etc.).
2. *Sociaal netwerk*. Afspraken over ondersteunen, terug kunnen vallen op iemand, meegaan ergens naar toe, op de koffie gaan, altijd kunnen bellen/luisterend oor zijn.
 3. *Wonen*. Afspraken over wonen bij vader en/of moeder, wonen in pleeggezin, logeren (weekend), bezoeken in verband met omgangsregeling, inrichten van huis, veranderen van wonen (er is bijvoorbeeld een grotere woning nodig).
 4. *Onderwijs*. Afspraken over lesrooster, huiswerkondersteuning, inschrijven op school, cursussen integratie Nederlandse cultuur (Nederlandse lessen), regels op school, schoolverzuim, voortgang van schoolresultaten, rapportbesprekingen, ouderavonden, stageplaats, een passende of nieuwe school of opleiding.
 5. *Vrije tijd*. Afspraken over sport, uitstapjes, spelen, bibliotheek, leuke dingen doen (bijv. bioscoop, zwembad, speeltuin), computeren, e.d.
 6. *Werk*. Afspraken over bijbaantje, opstellen CV, schrijven sollicitatiebrief, werk zoeken, inschrijven bij Dienst Werk en Inkomen, vakantiewerk, e.d.
 7. *Gezondheid*. Afspraken over stoppen met roken, consultatiebureau, trainingen (bijvoorbeeld omgaan met emoties en boosheid), rouwverwerking, verslavingszorg alcohol en drugs, ziekte, traumaverwerking, gezonde voeding, beweging in verband met gezondheid, hygiëne, tandarts, huisarts, gedragsonderzoek, aanvragen rolstoel, ADHD, medicijnen, huiselijk geweld.
 8. *Opvoeding*. Afspraken over intensieve hulp bij opvoeden, ondersteuning bij de opvoeding door familie en vrienden en door professionals, regels voor bijvoorbeeld bedtijd en bad, voogdij, persoonlijke coach, regels en structuur in opvoeding, rolmodel, oppas, activiteiten gezinsvoogd, ouderschapsplan.
 9. *Financiën*. Afspraken over bemiddeling om een betere afbetalingsregeling te bereiken, financiering van cursussen, contact met schuldeisers, een rekeningnummer openen, reiskosten, kinderbijslag storten op rekening van het kind, beltegoed, kledinggeld, zakgeld, contributie sport, administratie, eetgeld, voorziening computer, de huur, schuldhulpverlening, ouderbijdrage, schoolgeld, PGB, pleegzorgvergoeding. Ook: afspraken over het geven van materiële goederen, zoals kleding, boodschappen, een fiets of een computer en het repareren van fiets, computer, etc.
 10. *Juridische zaken*. Afspraken over hulp bij juridische zaken, afspraken met Jongerenloket, met Reclassering Nederland Jongvolwassenen, over het toewijzen van een bewindvoerder.
 11. *Voortgang plan*. Afspraken over de voortgang, voor zover deze in het plan zijn opgenomen (los van de evaluatieafpraak aan het eind van het plan). Ook: afspraken over welke afspraken er op de volgende (evaluatie)bijeenkomst gemaakt kunnen worden, het in de gaten houden van sommige aparte afspraken (niet van het hele plan), een planningskalender, netwerkcoach, een vervolgonderzoek en het aansturen op gemaakte afspraken.
 12. *Vervoer*. Afspraken over het vervoer van en naar ouders, instelling/gezinshuis, therapie, sport, weekendlogeeradres, van en naar school, crèche of (naschoolse) opvang, verhuizing.
 13. *Communicatie/contact*. Afspraken over contactpersoon Jeugdzorg, contactpersoon school, contact met politie, contact gezinshuis/instelling, afspraken maken, rondbellen, vastleggen van afspraken/schema's, etc., telefonisch contact, niet negatief over elkaar spreken, e-mail contact/MSN, melden waar X of ouder is of naar toe gaat, excuses maken om verstoorde relatie te herstellen, geen contact meer onderhouden met criminele personen, postadres, feedback naar vaderszijde en naar moederszijde, terugkoppeling.
 14. *Overig*. Bijvoorbeeld afspraken over dat moeder adviezen en afspraken moet nakomen, het geven van een verrassing, dat X zijn leven serieus gaat nemen, X een paspoort krijgt, dat de vragen van de conferentie met vader en oma worden besproken in een toekomstig gesprek, dat vader en moeder voor een bepaalde datum over iets moeten nadenken, het uitzoeken van counseling als besloten is het huwelijk voort te zetten.

In welke mate kwamen in de afspraken de diverse domeinen aan bod als we ons richten op alle afspraken, dus nog niet kijkend binnen de afzonderlijke categorieën A, B en C?

Tabel 13 geeft het antwoord op deze vraag. Zij kan als volgt worden gelezen: op 'Leven in huis' (domein 1) is op acht conferenties één afspraak gemaakt, zijn op vijf conferenties twee afspraken gemaakt, op zeven conferenties drie afspraken, etc. In totaal werden er op dit domein op 24 conferenties 65 afspraken gemaakt. Toegevoegd is een kolom (uiterst rechts) met per domein de plaats die het inneemt in de rangorde die op basis van het aantal gemaakte afspraken kan worden gemaakt.

De meeste afspraken blijken te zijn gemaakt op de domeinen wonen (244 afspraken), communicatie (196) en opvoeding (190). Op enige afstand volgen financiën (131), onderwijs (96) en vrije tijd (81). Het minste aantal afspraken werd gemaakt op de domeinen juridische zaken (7) en werk (19).

In alle conferenties samen werden 1.307 afspraken gemaakt, dat is per conferentie gemiddeld 13,1 afspraak (wat correspondeert met het gemiddelde dat in tabel 12 werd genoemd).

Tabel 13: Verdeling van de conferenties over aantal gemaakte afspraken, naar domeinen (absolute getallen)

Domein	Aantal afspraken							Totaal		
	1	2	3	4	5	6	≥ 7	Confe- renties	Afspra- ken	Rangorde domeinen
1. Leven in huis	8	5	7	1	1	1	1	24	65	9
2. Sociaal netwerk	24	12	7	4	-	1	2	50	107	5
3. Wonen	17	14	12	14	6	5	6	74	244	1
4. Onderwijs	14	20	3	1	-	1	3	42	96	6
5. Vrije tijd	21	10	7	-	1	-	2	41	81	7
6. Werk	10	3	1	-	-	-	-	14	19	12
7. Gezondheid	16	6	3	3	2	-	2	32	74	8
8. Opvoeding	21	7	11	7	6	3	5	60	190	3
9. Financiën	19	11	11	4	3	-	3	51	131	4
10. Juridische zaken	4	-	1	-	-	-	-	5	7	14
11. Voortgang plan	7	6	1	2	-	-	-	16	30	11
12. Vervoer	12	6	1	3	3	-	-	25	54	10
13. Communicatie	28	10	12	3	2	3	8	66	196	2
14. Overig	7	3	-	-	-	-	-	10	13	13
Totaal								100	1.307	-

3.2 Categorie A: afspraken en uitvoering

We kijken nu naar de afzonderlijke categorieën, om te beginnen naar categorie A. Het gaat hier dus om afspraken over acties die door familie en netwerk worden opgepakt en anders niet door professionals zouden zijn gedaan. Voorbeelden van deze afspraken zijn (tussen haakjes het domein):

- Kind/jongere gaat voortaan twee keer in de week afwassen (leven in huis).
- Twee familieleden gaan een eerste familiedag organiseren om de band te verstevigen (sociaal netwerk).
- Vader stemt toe dat X van zondag tot dinsdag bij hem logeert (wonen).
- Kind/jongere zal zelf na de kerstvakantie met adressen en stageplekken komen (onderwijs).
- Vader en moeder organiseren op zondagmiddag iets samen als gezin, bijvoorbeeld met de honden naar het strand of het bos, of naar een speeltuin (vrije tijd).
- Tante helpt X bij het opstellen van een CV en sollicitatiebrief (werk).
- Oma haalt wekelijks gezonde voeding zoals groenten, vlees, koolhydraten (gezondheid).
- Vrienden gaan samen met moeder huisregels opstellen om meer structuur te creëren (opvoeding).
- Buurman zal de fiets van X repareren (financiën).
- Kind/jongere gaat samen met moeder en reclassering Nederland Jongvolwassen naar het Jongerenloket (juridische zaken).
- Familieleden gaan voortaan 1 maal per maand op vrijdag op bezoek bij vader en moeder om de stand van zaken door te nemen en waar nodig aan te sturen op gemaakte afspraken en verantwoordelijkheden (voortgang plan).
- Buurvrouw brengt X naar school als het moeder wegens pijn niet lukt (vervoer).
- Kind/jongere belt iedere maand zijn opa (communicatie).
- Kind/jongere gaat zijn leven serieus nemen (overig).

In tabel 14 wordt een overzicht gegeven van de keren dat personen uit de vier geledingen (kind/jongere, ouder(s), overige familie en netwerk) acties uitvoerden.

Tabel 14: Verdeling van de conferenties over uitvoerders van afspraken vallend in categorie A, naar domein (absolute getallen)

Domein	Uitvoerders van acties												Totaal
	Kind/jongere			Ouder(s)			Familie overig			Netwerk			
	1-2	3-4	>4	1-2	3-4	>4	1-2	3-4	>4	1-2	3-4	>4	
1. Leven in huis	7	3	2	9	3	1	3	3	1	2	-	-	34
2. Sociaal netwerk	9	2	-	14	4	1	10	9	7	11	5	5	77
3. Wonen	8	4	-	16	3	2	14	2	5	7	4	1	66
4. Onderwijs	9	2	-	16	2	-	10	-	1	5	-	-	45
5. Vrije tijd	14	3	2	13	3	-	15	5	-	12	1	0	68
6. Werk	8	-	-	4	-	-	5	-	-	2	-	-	19
7. Gezondheid	7	1	-	13	4	-	5	2	1	7	-	-	40
8. Opvoeding	17	2	3	14	4	3	9	2	-	6	-	-	60
9. Financiën	4	1	-	22	4	3	10	5	3	4	-	-	56
10. Juridische zaken	1	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	4
11. Voortgang plan	5	-	1	8	3	-	5	4	1	7	-	2	36
12. Vervoer	1	1	-	12	-	-	10	1	-	8	-	1	34
13. Communicatie	9	3	4	24	2	7	18	4	8	11	-	4	94
14. Overig	1	-	-	5	-	-	2	-	1	-	-	-	9
Totaal	100	22	12	171	32	17	116	38	28	83	10	13	642

De tabel kan als volgt worden gelezen. Op 'Leven in huis' (domein 1) zijn op zeven conferenties het kind/de jongere één of twee keer aangewezen om acties uit te voeren, op drie conferenties zijn zij drie of vier keer aangewezen, op twee conferenties meer dan vier keer. In totaal werd dus op 12 conferenties afgesproken dat zij enige actie zouden uitvoeren. Datzelfde geldt voor ouders: op negen conferenties werd één of twee keer afgesproken dat een ouder of beide ouders acties zouden uitvoeren, etc. In totaal (meest rechtse kolom) werden er 34 keer uitvoerders van acties op dit domein aangewezen. Dit aantal is hoger dan het aantal conferenties dat in tabel 13 bij dit domein werd genoemd (24) omdat er conferenties waren waarop van de hier genoemde groepen (kind/jongere, ouder(s), familie overig en netwerk) meer dan één bij de uitvoering was betrokken. Zo'n conferentie telt in de totaalkolom dus meer dan één keer mee.

In totaal werd in deze categorie 642 keer tijdens een conferentie een beroep gedaan op partijen om acties uit te voeren. We zien dat het vaakst uitvoerders van acties werden aangesteld op de domeinen communicatie, sociaal netwerk en vrije tijd (resp. 94, 77 en 68 keer; zie de meest rechtse kolom).

Als we alle domeinen samen nemen (onderste rij) werd het vaakst in de uitvoering een beroep gedaan op ouders (220 keer), daarna de overige familie (182), vervolgens het kind/de jongere (134) en tenslotte het netwerk (106).

3.3 Categorie B: afspraken en uitvoering

In categorie B gaat het om afspraken over acties die door familie en netwerk worden opgepakt en anders door professionals zouden zijn gedaan. Voorbeelden van deze afspraken zijn (tussen haakjes het domein):

- Personen uit het netwerk helpen vrouw met een verstandelijke beperking om het huis opgeruimd te houden (leven in huis).
- Personen uit het netwerk bieden emotionele ondersteuning aan moeder en X omdat de jeugdreclassering zich zorgen om X maakt (sociaal netwerk).
- Iemand uit het netwerk biedt per direct weekendopvang aan voor X, die uit huis is geplaatst (wonen).
- Iemand uit het netwerk zal X, die een verstandelijk beperkte moeder heeft, ondersteunen met haar huiswerk (onderwijs).
- Bij een onveilige situatie (huiselijk geweld) gaat vader naar de huisarts in verband met cursus agressiebeheersing (gezondheid).
- Tante wordt netwerk-pleegzorgouder voor X (opvoeding).
- Vanaf februari betaalt tante de huur (financiën).
- Vader wordt bewindvoerder van ernstig zieke moeder (juridische zaken).
- X gaat bij tante wonen. Als tante in de toekomst meer werk kan krijgen, dan moet er opnieuw familieoverleg plaatsvinden over tijdelijke opvang, maar ook over netwerkplaatsing (voortgang plan).
- In de gesloten weekenden van het gezinshuis wordt X door zijn broer opgehaald (vervoer).
- Ten behoeve van het betrekken van moeder bij haar kinderen (die bij opa en oma gaan wonen) zal er per dag in een dagboek vastgelegd worden hoe het gaat met de kinderen, wat de ontwikkelingen zijn e.d. (communicatie).

Door wie werden hier de afspraken over acties uitgevoerd? Tabel 15 laat dit zien. De tabel laat zich op dezelfde manier lezen als de vorige. Op 'Leven in huis' (domein 1) is op één conferentie het kind/de jongere aangewezen om acties uit te voeren; in die conferentie ging het om drie of vier acties.

In totaal werd in deze categorie 187 keer tijdens een conferentie een beroep gedaan op partijen om acties uit te voeren. Dat is ongeveer een derde van het aantal uit categorie A. We zien dat het vaakst uitvoerders van acties werden aangesteld op de domeinen wonen, opvoeding en financiën (resp. 66, 27 en 18 keer; zie de meest rechtse kolom). Als we alle domeinen samen nemen (onderste rij) werd het vaakst in de uitvoering een beroep gedaan op overige familie (82 keer), daarna de ouders (55), vervolgens het netwerk (53) en tenslotte het kind/de jongere (7).

Tabel 15: Verdeling van de conferenties over uitvoerders van afspraken vallend in categorie B, naar domein (absolute getallen)

Domein	Uitvoerders van acties												Totaal
	Kind/jongere			Ouder(s)			Familie overig			Netwerk			
	1-2	3-4	>4	1-2	3-4	>4	1-2	3-4	>4	1-2	3-4	>4	
1. Leven in huis	-	1	-	1	-	1	2	-	1	2	-	1	9
2. Sociaal netwerk	-	-	-	2	-	-	3	1	-	2	-	2	10
3. Wonen	1	-	1	12	4	2	14	8	8	7	3	6	66
4. Onderwijs	-	-	-	4	1	-	6	-	2	1	1	-	15
5. Vrije tijd	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6. Werk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7. Gezondheid	-	-	-	3	1	-	3	-	1	1	-	1	10
8. Opvoeding	-	-	-	4	3	1	7	1	5	2	2	2	27
9. Financiën	1	-	-	6	-	-	6	-	1	3	1	-	18
10. Juridische zaken	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
11. Voortgang plan	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	2
12. Vervoer	-	-	-	2	-	1	2	2	1	2	-	1	11
13. Communicatie	1	1	-	2	3	-	2	2	3	3	-	-	17
14. Overig	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Totaal	4	2	1	38	12	5	45	14	23	23	7	13	187

Van bijzonder belang in deze categorie is de vraag met betrekking tot wonen: zijn er kinderen of jongeren, door de acties waartoe tijdens de conferenties werd besloten, thuis blijven wonen of bij familie of mensen in het netwerk gaan wonen, waardoor uithuisplaatsing bij vreemden werd voorkomen?

Om deze vraag te beantwoorden, is nagegaan welke 'woonbewegingen' er als gevolg van de plannen op de conferenties werden gemaakt. Onderscheid is gemaakt tussen enerzijds degenen bij wie het kind gaat verblijven (familie en netwerk naast 'vreemde' pleegouders, en daarbinnen of het wonen of logeren betreft) en anderzijds de situatie met betrekking tot ondertoezichtstelling (OTS) en uithuisplaatsing (UHP). De cijfers betreffen aantallen kinderen. In totaal gaat het om 41 plannen.

We zien dat bij 11 kinderen de dreiging van OTS werd weggenomen door afspraken over wonen en logeren bij familie en netwerk, en hierdoor OTS kon worden voorkomen. Voor 17 kinderen die OTS hadden, werden eveneens afspraken over wonen en logeren gemaakt. Voor 23 anderen gebeurde datzelfde, terwijl zij al OTS en UHP hadden. Opvallend bij dit alles is dat slechts in enkele gevallen het logeren of wonen betrekking

heeft op verblijf bij 'vreemde' pleegouders. Families zoeken en vinden de oplossing vooral in eigen kring.

In totaal werden voor 64 kinderen afspraken over wonen en logeren gemaakt en werd er 57 keer een oplossing in het eigen netwerk gevonden.

Tabel 16: Overzicht van de woonbewegingen van kinderen als gevolg van de plannen (absolute getallen)

Situatie ondertoezichtstelling (OTS) en uithuisplaatsing (UHP)	Kind gaat logeren/wonen bij						Totaal
	Familie/netwerk		'Vreemde' pleegouder(s)		Nog naar gezocht	Geen beweging	
	Logeren (weekend, vakantie)	Wonen	Logeren (weekend, vakantie)	Wonen			
Geen (dreiging van) OTS en UHP	2	4	0	1	0	0	7
Dreiging OTS	9	2	0	0	0	0	11
Dreiging OTS + dreiging UHP	0	2	0	0	1	0	3
OTS	10	6	0	0	0	1	17
OTS + dreiging UHP	0	3	0	0	0	0	3
OTS + UHP	10	9	2	0	2	0	23
Totaal	31	26	2	1	3	1	64

3.4 Categorie C: afspraken en uitvoering

In categorie C gaat het om afspraken over acties die van professionals worden gevraagd. Bij die professionals is onderscheid gemaakt tussen medewerkers van Bureau Jeugdzorg en overige professionals (van hulporganisaties, zorginstellingen, e.d.). Rol van de professional in meeste gevallen bieden van hulp en/of leveren van indicatie. Voorbeelden van deze afspraken zijn (tussen haakjes het domein):

- De planning over het huishouden wordt begeleid door het Leger des Heils (leven in huis).
- Bij een gesprek met een instantie, zoals Bureau Jeugdzorg, gaat de mentor van BMT (Beter met Thuis) altijd mee als steun voor X of moeder (sociaal netwerk).
- BJAA ondersteunt moeder in het vinden van een andere woning (wonen).
- De gezinsondersteuner van Ons Tweede Thuis maakt iedere maand een omgangsrooster (wonen).
- In geval van ongeoorloofd schoolverzuim zal de mentor zowel de ouders als de contactpersoon van BJAA bellen om hen tijdig te informeren over de voortgang op school (onderwijs).
- De gezinsvoogd zal informeren naar voetbal voor X (vrije tijd).
- De maatschappelijk werker zal bemiddelen bij bijbaantje in de schoonmaak op school (werk).

- De gezinsmanager BJAA gaat informeren bij steunpunt huiselijk geweld naar de mogelijkheden voor een cursus beheersbaarheidstraining (gezondheid).
- De maatschappelijk werker gaat nieuwe indicatieaanvraag doen bij het CIZ (gezondheid).
- Als Spirit Spoedhulp klaar is, zal Spirit contact opnemen met de Opvoedpoli (opvoeding).
- De gezinscoach van Spirit regelt een computer en internet voor X (financiën).
- De gezinsvoogd BJAA zal proberen toestemming te regelen, zodat moeder en tante ook de zitting van X kunnen bijwonen (juridische zaken).
- Oma en gezinscoach bellen elkaar voor overleg als er problemen ontstaan die te zwaar zijn (communicatie).
- Vanaf 14 jaar is het verplicht dat X zijn eigen paspoort bij zich draagt; tot die tijd zal het paspoort bij het gezinshuis liggen (overig).

Wie voerden deze acties uit? Tabel 17 laat de verdeling van de conferenties over de uitvoerders zien.

Tabel 17: Verdeling van de conferenties over uitvoerders van afspraken vallend in categorie C, naar domein (absolute getallen)

Domein	Uitvoerders van acties						Totaal
	Professional Bureau Jeugdzorg			Professional overig			
	1-2	3-4	>4	1-2	3-4	>4	
1. Leven in huis	-	-	-	1	-	-	1
2. Sociaal netwerk	-	-	-	2	-	-	2
3. Wonen	12	2	1	9	2	-	26
4. Onderwijs	8	-	-	7	1	-	16
5. Vrije tijd	2	-	-	2	-	-	4
6. Werk	1	-	-	1	-	-	2
7. Gezondheid	5	-	-	11	1	-	17
8. Opvoeding	12	1	-	13	-	-	26
9. Financiën	7	-	-	14	2	1	24
10. Juridische zaken	1	-	-	1	-	-	2
11. Voortgang plan	3	-	-	2	-	-	5
12. Vervoer	-	-	-	1	-	-	1
13. Communicatie	4	1	-	5	-	-	10
14. Overig	-	-	-	1	-	-	1
Totaal	55	4	1	70	6	1	137

De tabel laat zich op dezelfde manier lezen als de vorige tabellen. Op 'Leven in huis' (domein 1) is op geen enkele conferentie een professional van het Bureau Jeugdzorg gevraagd een actie uit te voeren. Op één conferentie werd, één of twee keer, een andere professional gevraagd een actie uit te voeren.

In totaal werd in deze categorie 137 keer tijdens een conferentie een beroep gedaan op partijen om acties uit te voeren. Dat is ongeveer een vijfde van het aantal uit categorie

A. We zien dat het vaakst uitvoerders van acties werden aangesteld op de domeinen wonen en opvoeding (beide 26 maal) en financiën (24 maal). Als we alle domeinen samen nemen (onderste rij) werd het vaakst in de uitvoering een beroep gedaan op overige professional (77 keer) en daarna op de professionals van Bureau Jeugdzorg (60 keer). Naar verhouding werd op Bureau Jeugdzorg, ten opzichte van overige organisaties, vaak een beroep gedaan op het domein wonen.

3.5 Afspraken in relatie tot ondertoezichtstelling

In deze paragraaf gaan we nog afzonderlijk in op de verschillen tussen de drie situaties van ondertoezichtstelling (OTS). Zijn er verschillen in personen die op de conferenties aanwezig waren en in de hoeveelheid uitvoerders van acties? In tabel 18 is hierover informatie bijeengebracht.

Om te beginnen is gekeken naar het aantal aanwezige professionals. Verwacht mag worden dat op conferenties rondom kinderen en jongeren die onder toezicht zijn gesteld, meer professionals aanwezig zijn dan op andere conferenties. Die verwachting komt uit, het gemiddelde aantal aanwezige professionals in geval van OTS is hoger dan wanneer er geen OTS of dreiging daarvan is (2,4 naast 2,0). Ook het gemiddelde aantal personen uit familie en netwerk is het hoogst in het geval van OTS (9,9).

Daarnaast keken we naar het aantal uitvoerders van acties binnen de hiervoor onderscheiden categorieën A, B en C. De bevindingen zijn als volgt:

- Waar het gaat om acties door familie en netwerk die anders niet door professionals zouden zijn uitgevoerd (categorie A) is het gemiddelde aantal uitvoerders per conferentie het hoogst wanneer geen sprake is van (dreiging van) OTS (19,7 uitvoerders). Dat is begrijpelijk, familie en netwerk nemen en krijgen hier de volle ruimte om actief te zijn. De verschillen tussen afzonderlijke conferenties zijn groot: het gemiddelde aantal uitvoerders ligt tussen 0 en 56.
- Wanneer het gaat om acties die anders wel door professionals zouden zijn uitgevoerd (categorie B), treffen we het hoogste gemiddelde aantal uitvoerders aan in de situatie van OTS, namelijk 9,5. Dit gemiddelde wordt echter zeer bepaald door enkele uitschieters: tellen we de drie conferenties met het hoogste aantal uitvoerders niet mee (108, 44 en 35), dan is het gemiddelde 6,2 uitvoerders.
- Waar het gaat om acties waarvan aan professionals wordt gevraagd om ze uit te voeren (categorie C), treffen we opnieuw het hoogste gemiddelde aan in het geval van OTS (2,8). Dit ligt in de lijn van de verwachting. Zoals we mogen verwachten dat zij in geval van OTS meer aanwezig zijn dan bij afwezigheid van (dreiging) van OTS, mogen we ook verwachten dat zij in dat geval meer acties uitvoeren.
- Bij de acties door professionals is aanvullend nagegaan om welke professionals het gaat, van BJAA of overige organisaties. Het blijkt dat professionals van BJAA meer acties uitvoeren dan overige professionals in het geval van OTS. Bij afwezigheid van (dreiging van) OTS is het andersom. Gezien het feit dat bij OTS BJAA formele taken heeft (gezinsvoogdijschap maar ook het casemanagement en indiceren voor zorg) mogen ook hier deze cijfers worden verwacht.

Naast de aanwezigheid van personen in het geval van eventuele (dreiging van) OTS is uiteraard van belang waar de conferenties toe leidden: was het mogelijk bij dreiging van OTS door middel van het plan en de daarin gemaakte afspraken de dreiging teniet te doen? Bij 24 kinderen was er sprake van dreiging van een OTS. In bijna al deze kwesties is er een veilig en geaccepteerd plan gemaakt, waardoor de dreiging van de OTS is afgewend. Eén kind werd wel onder toezicht gesteld, van één kind is onbekend wat er na de conferentie gebeurde, bij de overige 22 kinderen heeft de Eigen Kracht-conferentie ertoe geleid dat een OTS niet nodig was omdat er een veilig en geaccepteerd plan was gemaakt.

Tabel 18: Overzicht van het aantal aanwezige professionals, het aantal aanwezige personen uit familie/netwerk en het aantal uitvoerders van acties, naar de situatie met betrekking tot OTS en het aantal aanwezigen

<i>Categorieën van aanwezigen en uitvoerders van acties</i>		<i>Situatie met betrekking tot OTS</i>		
		<i>Geen OTS, ook geen dreiging van OTS</i>	<i>Dreiging van OTS</i>	<i>OTS</i>
Aantal aanwezige professionals	Ligt in conferenties tussen	0-5	1-4	0-5
	Gemiddeld aantal per conferentie	2,0	2,2	2,4
Aantal aanwezige personen uit familie/netwerk	Ligt in conferenties tussen	4-19	4-15	3-23
	Gemiddeld aantal per conferentie	9,3	7,9	9,9
Aantal uitvoerders van acties, welke anders niet door professionals uitgevoerd (A)	Ligt in conferenties tussen	0-56	0-31	0-66
	Gemiddeld aantal uitvoerders per conferentie	19,7	12,8	15,2
Aantal uitvoerders van acties, welke anders door professionals uitgevoerd (B)	Ligt in conferenties tussen	0-15	0-30	0-108
	Gemiddeld aantal per conferentie	1,8	5,5	9,5
Aantal uitvoerders van acties door professionals (C)	Ligt in conferenties tussen	0-4	0-9	0-12
	Gemiddeld aantal per conferentie	0,8	2,1	2,8
	Verhouding tussen BJAA en overig	5-17	9-28	78-67
Aantal conferenties*		26	19	52

* Het totaal is 97, bij drie conferenties was geen sprake van (dreiging) van OTS omdat er uitsluitend een volwassene als hoofdpersoon was.

3.6 Samenvatting van de resultaten over de afspraken

In de laatste paragraaf van dit hoofdstuk vatten we de resultaten over de afspraken nog eens samen. Tabel 19 is hiervoor de leidraad. Achtereenvolgens is per categorie (A, B en C) het aantal conferenties genoemd waarop afspraken aan de orde waren, het aantal keren dat uitvoerders van acties werden aangewezen, de domeinen waarop de meeste afspraken werden gemaakt en de groepen personen die het meest bij de uitvoering werden genoemd.

Tabel 19: Samenvatting van de bevindingen over de afspraken, naar categorieën A, B en C

<i>Kenmerken</i>	<i>Categorieën van afspraken</i>			<i>Totaal</i>
	<i>Acties door familie en netwerk, anders niet door professionals uitgevoerd (A)</i>	<i>Acties door familie en netwerk, anders wel door professionals uitgevoerd (B)</i>	<i>Acties door professionals uitgevoerd (C)</i>	
Aantal conferenties waarin deze categorie aan de orde was	96	51	59	100
Aantal keren dat uitvoerders van acties werden aangewezen	642	187	137	966
Domeinen waarop de meeste afspraken werden gemaakt	<ol style="list-style-type: none"> 1. Communicatie 2. Sociaal netwerk 3. Vrije tijd 4. Wonen 5. Opvoeding 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wonen 2. Opvoeding 3. Financiën 4. Communicatie 5. Onderwijs 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wonen en opvoeding 3. Financiën 4. Gezondheid 5. Onderwijs 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wonen 2. Communicatie 3. Opvoeding 4. Financiën 5. Sociaal netwerk
De groepen die het meest bij de uitvoering werden genoemd	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ouder(s) 2. Familie overig 3. Kind/jongere 4. Overig netwerk 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Familie overig 2. Ouder(s) 3. Overig netwerk 4. Kind/jongere 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Professionals overig 2. Professionals BJAA 	-

4. SAMENVATTING EN CONCLUSIES VAN HET ONDERZOEK

4.1 Beantwoording van de onderzoeksvragen

In de voorafgaande hoofdstukken zijn de resultaten gepresenteerd van de bestudering van 100 Eigen Kracht-conferenties bij gezinnen die de afgelopen jaren in de regio Amsterdam zijn uitgevoerd. Het belangrijkste doel hiervan is zichtbaar te maken wat deze Eigen Kracht-conferenties opleveren, in de zin van wat mensen zelf aan plannen en acties oppakken en wat aanvullend van professionals moet komen. Aanleiding voor het onderzoek is de discussie over de status en omvang van de conferenties gedurende de komende jaren in de regio Amsterdam.

Beantwoording van onderzoeksvraag 1: Hoe zien de conferenties er uit (aanwezigen, voorgelegde vragen, al dan niet aanwezige dreiging van ondertoezichtstelling, bewaking van de uitvoering van het plan)?

Bij de bestudeerde conferenties waren in totaal 1.299 personen betrokken. Ongeveer een vijfde daarvan waren professionals, de overige vier vijfde bestond uit de hoofdpersonen van de conferenties (vrijwel altijd kinderen en jongeren, vaak ook hun ouders), ouders/opvoeders, overige familieleden en personen uit het verdere netwerk. Het volledige overzicht van bij de conferenties betrokken personen wordt gegeven in tabel 7 op pagina 10.

Overige kerngegevens van de conferenties zijn:

- Het aantal hoofdpersonen van de conferentie varieerde van één tot zeven. In totaal waren er 225 hoofdpersonen, dus gemiddeld 2,3 per conferentie. Van die 225 waren 166 kinderen en jongeren en 59 volwassenen. Binnen de groep van 166 kinderen en jongeren waren er 1,5 maal zoveel meisjes dan jongens. Dit verschil openbaarde zich in de leeftijdscategorieën 0-4 jaar en 13-16 jaar.
- Bij 70% van de kinderen en jongeren die hoofdpersoon waren, was sprake van ondertoezichtstelling (55%) of een dreiging daarvan (15%).
- Van familie en netwerk waren op de conferentie tussen 2 en 26 personen aanwezig. In totaal ging het om 914 personen (inclusief hoofdpersonen), dus gemiddeld 9,1 per conferentie. Daarnaast waren er 103 personen die niet aanwezig waren maar vooraf op een andere wijze een bijdrage hadden geleverd (geven van ondersteuning vooraf en/of het doen van een aanbod voor meewerken bij de uitvoering van de plannen na de conferentie).
- Van professionals waren 225 personen op de conferenties aanwezig, dus gemiddeld 2,3 persoon per conferentie. Daarnaast waren er 32 professionals die niet aanwezig waren maar vooraf een bijdrage hadden geleverd, door het geven van informatie of het aanbieden van hulp en ondersteuning
- In totaal lagen aan de conferenties 348 vragen ten grondslag, gemiddeld 3,5 per conferentie. De vragen betroffen een veelheid van onderwerpen (zie het overzicht in tabel 9 op pagina's 12 en 13). De belangrijkste twee onderwerpen waren het verkrijgen van ondersteuning en wonen.
- Op 80 van de 100 conferenties werd een voortgangsbespreking gepland. Soms plande men die al binnen één maand, in een enkel geval gingen er zeven maanden overheen. Bij 56 conferenties werd afgesproken binnen twee maanden de nabespreking te houden.
- Het besluit dat er bijeengekomen moet worden voor aanpassing van het plan, werd in de meeste gevallen (bijna 70%) in handen gelegd van ouders en/of overige familie.

*Beantwoording van onderzoeksvragen 2 t/m 4: Welke acties worden in de plannen van de conferenties genoemd die door mensen zelf worden opgepakt en anders **niet** door professionals zouden worden uitgevoerd, welke acties worden genoemd die door mensen*

*zelf worden opgepakt en anders **wel** door professionals worden uitgevoerd en welke acties genoemd die aan professionals worden gevraagd om uit te voeren die anders **niet** door de mensen zelf zouden worden uitgevoerd?*

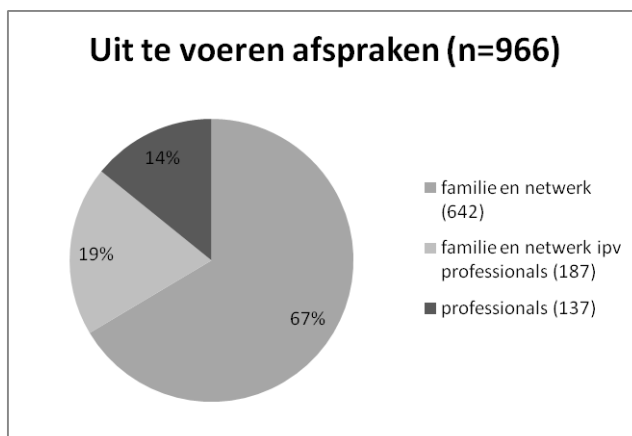
In totaal werden tijdens de conferenties afspraken gemaakt voor 1.307 acties. Tellen we daarbij de afspraken op die werden gemaakt over de voortgang na de conferentie (91 + 97 = 188 afspraken, zie tabellen 10 en 11 op pagina 14) dan komen we op 1.495 afspraken, gemiddeld 15 per conferentie.

Bij de analyse van de conferentieplannen en afgesproken acties zijn de *levensdomeinen* als belangrijke invalshoek genomen. Het volledige overzicht van acties naar levensdomeinen wordt gegeven in tabel 13 op pagina 17. De drie domeinen die op het grootste aantal conferenties aan de orde kwamen en waarop de meeste afspraken werden gemaakt, zijn:

1. Wonen (op 74 conferenties, 244 afspraken). Afspraken betreffen bijvoorbeeld het onderhoud en schoonmaken van de woning, het zoeken naar een andere woning, logeren en weekendopvang van kinderen.
2. Communicatie (op 66 conferenties, 196 afspraken). Afspraken gaan bijvoorbeeld over de manier waarop men met elkaar omgaat (niet meer kwaad over elkaar spreken), het organiseren van contact tussen kinderen, het verbeteren van contact met de hoofdpersoon of het op vaste momenten telefoneren met (groot)ouders.
3. Opvoeding (60 conferenties, 190 afspraken). Afspraken hebben bijvoorbeeld betrekking op wat een ouder nodig heeft om voor haar kind te kunnen zorgen, het geven van eenduidigheid en structuur, het stellen van grenzen en opstellen van huisregels binnen het gezin en externe ondersteuning.

De tweede belangrijke invalshoek betrof de *soort acties* waarover in de plannen afspraken werden gemaakt en wie die acties uitvoerden. In het verlengde van de onderzoeksvragen werd onderscheid gemaakt tussen drie soorten acties (zie voor de nu volgende informatie tabel 19 op pagina 25):

1. Acties die door mensen zelf worden opgepakt en anders niet door professionals zouden worden uitgevoerd. In 96 conferenties werd tot dit soort acties besloten en werden in totaal 642 keer uitvoerders aangewezen. Vooral ouders en overige familie voerden de acties uit, kinderen/jongeren en overig netwerk deden dat minder.
2. Acties die door mensen zelf worden opgepakt en anders door professionals zouden worden uitgevoerd. In 51 conferenties werd tot dit soort acties besloten en werden in totaal 187 keer uitvoerders aangewezen. Ook hier voerden vooral ouders en overige familie de acties uit, kinderen/jongeren en overig netwerk deden dat minder.
3. Acties die aan professionals worden gevraagd die anders niet door familie en netwerk zelf zou worden gedaan. In 59 conferenties werd tot dit soort acties besloten en werden in totaal 137 keer uitvoerders aangewezen, hetzij professionals van BJAA (Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam), hetzij professionals van andere instellingen.

Vrijwel alle conferenties (96%) leiden dus tot acties door familie en netwerk die anders niet door professionals zouden worden uitgevoerd (eerste categorie). En 51% van de conferenties brengen acties van familie en netwerk voort die anders wél door professionals worden uitgevoerd (tweede categorie); dit betekent dat 51% van de gezinnen geen professionele hulp nodig heeft terwijl het zaken betreft die wel op het terrein van de professionele hulpverlening liggen. Op 59% van de conferenties wordt besloten tot acties die aan professionals worden gevraagd en anders niet door familie en netwerk worden gedaan (derde categorie); dit betekent dat in 41% van de gevallen families een plan maken waarbij zij geen professionele diensten nodig hebben (landelijk ligt dit percentage lager, namelijk op 34% in 2010; zie EKC, 2011).

Van alle acties die worden uitgevoerd komt 86% (het aandeel van 642 en 187 samen, zie de afbeelding op de vorige pagina) voor rekening van familie en netwerk.

In de domeinen waarop de meeste afspraken werden gemaakt, zien we grote overeenkomst tussen de acties die door familie en netwerk werden uitgevoerd en anders door professionals zouden zijn uitgevoerd en acties waarvan de uitvoering direct aan professionals werden gevraagd: de top drie van domeinen is identiek (wonen, opvoeding en financiën).

Eigen Kracht-conferenties spelen een belangrijke rol in het geval van dreiging van OTS. Bij 24 kinderen was van een dergelijke dreiging sprake, voor 22 daarvan is een veilig en geaccepteerd plan gemaakt waardoor de dreiging van de OTS is afgewend. In veel gevallen, namelijk 11, gebeurde dat mede door afspraken te maken over wonen en logeren bij familie en netwerk. Ook voor 17 kinderen die al OTS hadden en 23 kinderen met zowel OTS als UHP (uithuisplaatsing), werden afspraken voor wonen en/of logeren bij familie en personen uit het netwerk gemaakt. In totaal werden voor 60 kinderen dergelijke afspraken gemaakt, waarvan er 57 kinderen in de eigen kring konden worden opgevangen (zie tabel 16 op pagina 21).

4.2 Conclusies

De resultaten van het onderzoek leiden tot de nu volgende conclusies. Deze conclusies hebben betrekking op achtereenvolgens de vragen en werkwijze van de conferenties, de plannen (afspraken en acties), de regievoering in de uitvoering van de plannen en de positie van de professionals.

De vragen en werkwijze van de conferenties

1. Opmerkelijk is dat binnen de groep conferenties op alle onderdelen sprake is van een grote diversiteit. Er is veel variatie in de herkomst van deelnemers (familie en netwerk, professionals) en in de inhoudelijke onderwerpen van de vragen die in de conferentie worden gesteld. Ook is veel diversiteit in de gemaakte afspraken en de uitvoering hiervan (hoofdpersonen, ouders, overige familieleden, personen uit het netwerk en professionals).
2. De toepasbaarheid van de Eigen Kracht-conferenties is dus groot.
3. Bij de conferentievragen gaat het vrijwel altijd om een combinatie van onderwerpen, c.q. problemen. Uit vragen en plannen blijkt dat mensen zich niet beperken tot de situatie van één persoon maar oplossingen zoeken voor alle leden van het gezin en op alle domeinen. Gezinnen zijn dus bereid om binnen de conferentie meerdere leefgebieden aan te pakken. Hieruit blijkt een brede visie op de context van de vraagstukken en een betrokkenheid die zich uit in een grote inzet en noodzakelijkheid om voor alle betrokkenen tot een leefbare situatie te komen.

De plannen (afspraken en acties)

4. De gemaakte plannen hebben betrekking op een grote verscheidenheid aan levensdomeinen. De domeinen waarop de meeste afspraken voor acties werden gemaakt, zijn wonen (op 74 conferenties aan de orde, 244 afspraken over gemaakt), communicatie (66 conferenties, 196 afspraken) en opvoeding (60 conferenties, 190 afspraken). Op enige afstand volgen financiën, onderwijs en vrije tijd. Het minst kwamen de domeinen juridische zaken en werk aan de orde.
5. De top drie van domeinen van de activiteiten waarvoor ondersteuning aan professionals wordt gevraagd zijn wonen, opvoeding en financiën. Op basis van deze top drie zal de gemeente, als hoofdopdrachtgever van instellingen, beter in staat zijn het aanbod aan de vraag aan te passen. We kunnen hierbij denken aan huisvestingsproblematiek (het gebrek aan grotere betaalbare woningen voor grote gezinnen), inkomensbeheer, ruimte voor schuldhulp en opvoedhulp en -cursussen.
6. In de uitvoering van afspraken is er veel diversiteit in de inbreng van hoofdpersonen, ouders, overige familieleden en personen uit het netwerk. Ook professionals dragen een steentje bij, maar opmerkelijk is de grote inbreng van familie en netwerken (zie ook conclusie 10).
7. Eigen Kracht-conferenties vormen door dit alles een belangrijke bron van informatie over vragen en behoeften van burgers. De gemeente kan hiervan gebruik maken, door, ten bate van de eigen beleidsontwikkeling, de Eigen Kracht *Centrale* op regelmatige basis opdracht te geven inzicht te verlenen in de geaccumuleerde vragen van de conferenties en de plannen en acties.
8. Conferenties hebben een positief effect op situaties van (dreiging van) OTS. Voor 22 van de 24 kinderen is de dreiging van OTS door de afspraken die op de conferentie werden gemaakt, afgewend.
9. Ook hebben de conferenties een positief effect op de verbetering van de woonsituatie van kinderen. In totaal werden voor 57 kinderen afspraken gemaakt voor wonen en/of logeren bij familie en personen uit het netwerk. Hiertoe behoorden niet alleen kinderen met dreiging van OTS maar ook kinderen met OTS en/of uithuisplaatsing (UHP). Conferenties zorgen dus voor een beweging naar een meer stabiele en veilige woonsituatie. En daarmee voor het voorkómen van situaties van OTS en/of UHP.

De regievoering in de uitvoering van de plannen

10. Mensen slagen er in door middel van Eigen Kracht-conferenties de regie en verantwoordelijkheid over hun leven te nemen en ook te houden. Dit blijkt uit het feit dat bij de uitvoering van acties de inzet van familie en netwerk bijzonder groot is. Ondanks het aanbod van professionals wordt in 86% van de gevallen ervoor gekozen om de activiteit *niet* bij een beroepskracht te leggen maar in eigen kring uit te voeren en te bewaken. De eigen regie blijkt ook uit de verantwoordelijkheid die men neemt voor het bewaken van de voortgang van de uitvoering van het plan.
11. Als zodanig sluiten de conferenties naadloos aan bij doelstellingen van Wmo: regie en verantwoordelijkheid nemen door burgers is immers wat de Wmo wil.
12. Van alle acties waartoe in plannen wordt besloten, betreft 19% (gemiddeld 3,7 actie per plan) acties waarin familie en netwerk taken op zich nemen die anders door professionals uitgevoerd zouden zijn. Het voorkómen van een OTS of uithuisplaatsing zijn hierin niet meegenomen. Hier is dus sprake van substitutie: acties die door professionals uitgevoerd zouden worden, worden door familie en netwerk 'overgenomen'. In 51% van de Eigen Kracht-conferenties doet dit zich voor. Er blijven acties over die door geen andere dan professionals kunnen worden uitgevoerd; bij 59% van de conferenties is dit het geval. Dit betekent dat bij 41% van de Eigen Kracht-conferenties beroepskrachten zelfs helemaal niet meer aan bod komen omdat familie en/of netwerk volledig zelf de uitvoering van de plannen doet.

13. Hier is sprake van een belangrijke winst voor de samenleving. Enerzijds is er sprake van een toename in sociale cohesie in het netwerk van betrokkenen en het behoud van regie bij de familie, anderzijds bespaard het de kosten van de inzet van beroepskrachten. Dit ook nog eens op terreinen waar sprake is van schaarste (wachtlijsten e.d.).
14. Dat sprake is van substitutie, wordt bevestigd door het feit dat de top drie van de domeinen van de acties die door familie en netwerk worden opgepakt en anders door professionals worden uitgevoerd dezelfde is als de top drie van de acties die families aan professionals vragen om uit te voeren (de overige 14% van activiteiten).

De positie van de professionals

15. De betrokkenheid van professionals, in het bijzonder die van BJAA, is bij conferenties groter wanneer sprake is van OTS dan wanneer er geen OTS of dreiging daarvan is. Dat ligt voor de hand, want een hulpverlener van BJAA is verplicht aanwezig als er sprake is van een maatregel of een dreiging. Bij OTS hebben zij ook een grotere inbreng in de uitvoering van acties.
16. De activiteiten die van professionals worden gevraagd, geven inzicht in waar het netwerk zelf geen adequate oplossing denkt te hebben. Het betreft veelal vragen rond inkomensbeheer, schuldhulp en de noodzaak van een grotere woning.
17. De substitutie van activiteiten van professionals door activiteiten van personen uit familie en netwerk (zie conclusie 12) kan bij professionals leiden tot bezorgdheid over de eigen rol in de toekomst (heb ik straks nog wel werk?). Voor bestuurders kan de besparing die hieruit voortkomt, een gewenste ontwikkeling zijn in tijde van bezuinigingen.
18. Nader onderzoek over de sectoren zorg, welzijn, wonen heen is hier aan te raden. Onderzoek waarin plannen van afzonderlijke conferenties - en daarbinnen afspraken over specifieke acties - nauwkeurig worden gevolgd en geanalyseerd, kan hier meer licht op werpen. Dergelijk onderzoek moeten zich dan focussen op zowel de inhoudelijke kant (eigen kracht van het netwerk) als op de financieel-economische kant (besparingen in individuele trajecten).

De afsluitende conclusie die uit dit onderzoek kan worden getrokken, is dat Eigen Krachtconferenties de mogelijkheid en kracht in zich hebben om de inzet van professionals in te wisselen voor inzet door familie en personen uit het eigen netwerk. Als ouders niet bij machte zijn een goede opvoeding en/of stabiele, veilige woonsituatie te bieden, kan in veel situaties voor de ondersteuning thuis voor ouders een beroep worden gedaan op mensen uit de eigen kring, die meekijken en zorgen dat de basisvoorwaarden voor kinderen niet in het geding komen. Als blijkt dat ouders de zorg echt niet aan kunnen, zal de voorkeur uitgaan naar andere personen uit familie en netwerk boven professionals van reguliere instellingen. Dat het vaak gaat om meervoudige problematiek, waarbij een integrale aanpak nodig is, is hierbij een belangrijke factor. Juist familie en netwerk maken dat zichtbaar. Zij hebben die aanpak immers van nature, ze kijken integraal en maken geen onderscheid in personen en domeinen. Reguliere instellingen kunnen worden gezien als noodzakelijk in het geven van ondersteuning daar waar de eigen familie en netwerk het niet kunnen. Zij zijn dus zeker niet onmisbaar. De rol van BJAA is veel meer het verbinden van het professionele netwerk aan het eigen netwerk van het gezin en de hoofdpersoon.

LITERATUURVERWIJZINGEN

Asscher, L.F. (2010). *Concept Visie Jeugdzorg Stadsregio Amsterdam*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam.

Beek, F. van (2003). *'Eigen Kracht volgens plan?'* Onderzoek naar de plannen en follow-up van Eigen Kracht-conferenties. Voorhout: WESP.

Beek, F. van (2009). *'Ik heb nooit eerder een grens durven trekken, maar nu wel'*. Onderzoek naar Eigen Kracht-conferenties binnen het Steunpunt Huiselijk Geweld Kop van Noord-Holland. Eindrapportage van het project 'Oplossen huiselijk geweld door zelf aan zet te zijn'. Voorhout: WESP.

Beek, F. van & Gramberg, P. (2009). *Eigen Kracht in Amsterdam. De cijfers van Amsterdam en stadsregio van januari 2008 tot juli 2009*. Voorhout: WESP.

Eigen Kracht Centrale (2011a). *Rapportage BJAA 2010*. Amsterdam: Eigen Kracht Centrale.

Eigen Kracht Centrale (2011b). *Jaarverslag 2010 Eigen Kracht Centrale*. Zwolle: Eigen Kracht Centrale.

Schuurman, M. (2008). *Momenten voor Eigen Kracht. Rapportage van het onderzoek naar de momenten voor Eigen Kracht-conferenties*. Voorhout: WESP.

Schuurman, M.I.M. (2010a). *'Ik heb zelf de regie weer een beetje teruggenomen'*. Resultaten van een onderzoek naar de effecten van een eigen zorg- en ondersteuningsplan dat tot stand kwam door een door MEE Amstel en Zaan aangeboden Eigen Kracht-conferentie. Voorhout: WESP.

Schuurman, M. (2010b). *De eigen kracht van mensen met een psychische en/of lichamelijke beperking en hun netwerk. Resultaten van onderzoek naar Eigen Kracht-conferenties binnen het project Zeggenschap en zorg*. Nieuwegein: Kalliope Consult.

Spierenburg, M., Lieshout, H. van, Cuijpers, M. & Beek, F. van (2007). *Met Eigen Kracht naar een baan*. Utrecht: Vilans.

Wijnen-Lunenberg, P., Beek, F. van, Bijl, B., Gramberg, P. & Slot, M.W. (2008). *De familie aan zet. De uitkomsten van Eigen Kracht-conferenties in de jeugdbescherming met betrekking tot veiligheid, sociale cohesie en regie*. Duivendrecht/Voorhout: PI Research/WESP.